

BJÖRN GARÐARSSON

FAGRÁÐ VERSLUNAR OG ÞJÓNUSTU

Árið 2007 er þriðja starfsár Fagráðs verslunar og þjónustu en það hefur frá upphafi verið vistað hjá Fræðslumiðstöð atvinnulífsins, FA. Að fagráðinu standa Landssamband íslenskra verslunarmanna, Samtök verslunar og þjónustu og VR.

VERSLUNARFAGNÁM

Eitt af þeim verkefnum, sem tekið hafa mikinn tíma hjá fagráðinu frá upphafi, er að veita stuðning þeim sem staðið hafa að kennslu Verslunarfagnáms. Verslunarfagnám hefur undanfarin ár verið kennt við Verzlunarskóla Íslands og útskrifaðist þriðji hópurinn þaðan vorið 2007. Þá útskrifuðust 12 nemendur og stefnt er að því að skólinn útskrifi 10 nemendur haustið 2007. Er það í síðasta sinn sem nemendur í Verzlunarskólanum brautskrást úr Verslunarfagnámi að sinni. Kennslan færir til Mímis – símenntunar um áramótin 2007 og 2008. Af þeim sökum skulu stjórnendum Verzlunarskóla Íslands færðar sérstakar þakkir fyrir að hafa þann kjark að taka upp kennslu í Verslunarfagnáminu. Sérstakar þakkir eru til Hildar Friðriksdóttur, fyrirverandi verkefnastjóra hjá Verzlunarskóla Íslands, en hún, að öðrum ólöstuðum, vann mikilvægt frumkvöðlastarf þegar hún hrinti kennslunni af stað og dreif nemendur, kennara, starfsþjálfara og fyrirtækin áfram af einstökum krafti og óeigingirni. Þá er full ástæða til að þakka starfsþjálfunum sérstaklega fyrir. Þeir tóku að sér krefjandi hlutverk leiðbeinanda þrátt fyrir að hafa margir hverjir litla eða enga menntun og reynslu á því sviði og að þurfa að sinna jafnframt mjög erilsömu starfi innan verslunarinnar. Fyrir marga þeirra hefur þessi reynsla eflaust verið mikill skóli. Eiga þeir hrós skilið fyrir frammistöðu sína og verður mikilvægt fyrir nýja framkvæmdaaðila námsins að geta sótt í þann reynslubrunn sem þar er orðinn til.

Haustið 2006 hófst kennsla í Verslunarfagnámi hjá Símenntunarmiðstöð Eyjafjarðar. Alls hófu tíu nemendur nám og munu væntanlega átta útskrifast sem verslunarfagmenn haustið 2007. Einn þáttur í undirbúningi námsins á Akureyri var að starfsmaður Fagráðsins hélt námskeið í kennslufræði fullorðinna og ræddi við væntanlega starfsþjálfara um hlutverk þeirra og við hverju mætti búast af þeim í nýju hlutverki.

Flest fyrirtækin, sem áttu nemendur í Verslunarfag-

námi Verzlunarskólans, voru heimsótt vorið 2007. Rætt var við nemendur, starfsþjálfara og stjórnendur. Tilgangurinn var að heyra viðhorf þeirra til námsins og kennslufyrirkomulagsins.

Verslunarfagnámið hefur tekið töluvert mikinn tíma frá fagráðinu og gera má ráð fyrir að svo verði áfram, a.m.k. á meðan fyrirtæki telja það hvorki sjálfsagðan hlut né forgangsmál að senda starfsfólk í námið. Þó verðum við að vera bjartsýn og reikna með að eftir því sem verslunarfagmönnum fjölgar verði framhaldið auðveldara. Það gildir því hér að sýna þrautseigju og þolinmæði á meðan fyrirtækin átta sig á hversu stór ávinningurinn er fyrir þau.

Meðal annarra verkefna Fagráðsins hefur verið að taka saman yfirlit yfir námskeið sem standa almenningi til boða. Niðurstaðan var að vorið 2007 voru nærri 500 ólík námskeið, löng og stutt, í boði víðs vegar um landið. Í flestum tilfellum er um afþreyingarnámskeið að ræða en eins er mikið framboð af starfstengdum námskeiðum. Yfirlitið var sent fræðslu- og starfsmannastjórum fyrirtækja og eins var það sett á vef Samtaka verslunar og þjónustu þar sem það er öllum aðgengilegt.

NÝ NÁMSSKRÁ

Í upphafi árs 2007 gerði Starfsgreinaráð skrifstofu- og verslunargreina samning við Fagråd verslunar og þjónustu um að Fagráðið fylgdi eftir útgáfu nýrrar námsskrár sem verið hafði í vinnslu um nokkurt skeið. Upphaflega var stefnt að því að námsskráin yrði staðfest það tímanlega að næðist að kynna hana fyrir framhaldsskólunum og nemendum sem voru að ljúka grunnskólanum þá um vorið en því miður náðist það markmið ekki. Endanleg staðfesting menntamálaráðuneytisins barst ekki fyrr en í lok ágúst en þrátt fyrir það hófst kennsla samkvæmt henni í tveimur skólum um haustið, Borgarholtsskóla og Fjölbrautaskóla Suðurnesja. Þessi nýja námsskrá nefnist Starfsnám þjón-

Fulltrúar í Creac verkefninu á fundi í Reykjavík í október 2007

ustu í skrifstofu- og verslunargreinum og er tveggja ára framhaldsskólabraut þar sem lögð er áhersla á að styrkja nemendur til starfa við verslunar- og skrifstofustörf eins og nafnið gefur til kynna. Hluti námsins er 10 vikna starfsnám þar sem nemendur fá hagnýta fræðslu og reynslu hjá völdum fyrirtækjum. Námið er hluti af aðalnámskrá framhaldsskóla og því geta þeir nemendur sem það kjósa haldið áfram og lokið stúdentsprófi á eðlilegum tíma.

CREAC – MAT Á RAUNFÆRNI MILLISTJÓRNENDA Í VERSLUNAR- OG ÞJÓNUSTUFYRIRÆKJUM

Vistun Fagráðs verslunar og þjónustu hjá Fræðslumiðstöð atvinnulífsins og þau samlegðaráhrif, sem því fylgja, hafa leitt til þess að starfsmaður Fagráðsins hefur undanfarna mánuði tekið þátt í fjölþjóðlegu verkefni fyrir hönd FA. Verkefnið, sem styrkt er af starfsmenntaáætlun Evrópusambandsins, nefnist CREAC (Cooperation for the Recognition, Evaluation and Accreditation of Competences) en þar er

leitað leiða til að meta raunfærni meðal millistjórnenda, svo sem deildar-, svæðis-, stöðva-, verslunar- eða skrifstofustjóra. Í verkefninu er einkum horft til þessa hóps í verslunar- og þjónustufyrirækjum. Stefnt að því að hanna og prófa aðferðafræði til að meta og votta raunfærni sem náðst hefur með formlegum og óformlegum hætti.

Nám á sér stað við margs konar aðstæður. Dæmi um slíkt er formleg menntun og þjálfun í skóla, starfsþjálfun á vinnustað, sjálfböðavinna eða vinna á heimili. Lýsing og vottun á óformlegu námi er einn af grundvallarþáttum símenntunar og miðar að því að meta og sýna fram á mikla breidd kunnáttu, sérþekkingar og hæfileika án tillits til hvar eða hvernig þeirra var aflað.

Í Evrópu hefur stór hluti íbúa ekki fengið neina vottun eða faggildingu á starfsfærni sinni. Það getur leitt af sér miklar hindranir á tilflutningi verkafólks á atvinnusvæðinu. Þetta vandamál kemur sérstaklega niður á tilteknum hópum, s.s. atvinnulausum, konum eða innflytjendum þar sem skortur á viðurkenningu getur leitt til félagslegrar einangrunar.

VOTTUN Á RAUNFÆRNI

CREAC miðar einkum að vottun á starfsfærni sem reynir á færni og þekkingu á sviði rekstrar-, viðskipta- og markaðsfræði og miðar að því að koma á fót raunfærnimatskerfi sem nota má í þeim löndum sem taka þátt í verkefninu (Spáni, Frakklandi, Bretlandi, Svíþjóð og Íslandi).

Á Íslandi er atvinnuleysi nánast óþekkt eins og er. Aftur á móti hefur tiltölulega hátt hlutfall fólks á almennum vinnumarkaði ekki lokið formlegri menntun eftir grunnskóla. Margt af þessu fólki starfar í verslun og við ýmiss konar þjónustu. Algengt er að þetta fólk vinni sig upp innan fyrirtækja sinna og með tímanum takist á hendur mikla ábyrgð. Sem dæmi má taka verslunarstjóra sem getur borið ábyrgð á ráðningum og mönnum, stýrt innkaupum, tekið við athugasemdum viðskiptavina, fylgst með rýrnun og tryggt rétta og örugga meðferð mikilla fjármuna. Þessi einstaklingur hefur í gegnum starf sitt öðlast víðtæka reynslu og þekkingu sem hann nýtir sér daglega og án umhugsunar. Margt af því sem hann hefur tileinkað sér hefur „uppgötvast“ í starfi. Annað hefur hann lært af félögum sínum og samstarfsfólki, á námskeiðum sem vinnuveitandi hans hefur boðið upp á og með því að fylgjast með fréttum, lestri blaða og tímarita, þátttöku í starfsmannafundum og svo framvegis. En í dag er öll þessi færni og þekking lítills metin af öðrum en vinnuveitandanum.

CREAC-verkefnið miðar að því að búa til aðferð til að mæla og meta þessa færni út frá ákveðnum viðmiðum með það að markmiði að hún verði skráð og vottuð og þar með viðurkennd af fleirum.

Fram að þessu hefur sú vinna, sem átt hefur sér stað, einkum beinst að því að kanna hvernig þessum málum er háttað í dag meðal þátttökulandanna. Var í því sambandi haldin í mars síðastliðnum viðamikil, tveggja daga ráðstefna í Oviedo á Spáni þar sem fulltrúar frá samstarfslöndunum gerðu grein fyrir stöðu raunfærnimats hver í sínu landi og ræddu reynsluna af þeim aðferðum sem þeir beita. Fyrir hönd Íslands flutti Fjóra María Lárusdóttir, starfsmaður FA, erindi og var einnig þátttakandi í pallborðsumræðum í lok ráðstefnunnar.

Um mánaðamótin maí-júní 2007 hittust þátttakendur verkefnisins í Birmingham í Englandi og kynntu sér nánar kerfið sem Bretar hafa byggt upp á undanförunum árum.

Nú, þegar þetta er skrifað, stendur yfir gerð handbóka þar sem tillögur að útfærslu og framkvæmd raunfærnimats fyrir millistjórnendur í verslunar- og þjónustufyrirtækjum eru útfærðar. Vinnuhópur hefur verið settur saman hér á landi til að leiða tilraunaverkefni á fyrri hluta næsta árs þar sem hópi einstaklinga í framangreindum störfum verður boðið upp á raunfærnimat.

Er það von þeirra sem standa að verkefninu að með því skapist möguleiki fyrir þennan stóra hóp til að fá færni sína metna, vottaða og viðurkennda, þeim til hagsbóta.

Hér hefur verið lauslega dregið á nokkrum af þeim verkefnum sem hafa verið á borði Fagráðs verslunar- og þjónustu þetta árið. Önnur verkefni bíða þess að fá frekari umfjöllun en vonandi mun skapast tækifæri til þess er fram líður.